

דבר חודש בחודשו

בס"ד

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שוורץ שליט"א
ר"מ בישיבת דבר ירושלים ומרבני שכונת מעלות דפנה

עלון 26 - אדר א' תשעט'
שנה מעוברת תשעט

דבר המערכת

בספר בני יששכר נכתב על פי הגמרא ביצה: "הרוצה שיתקיימו נכסיו ייטע בהם אדר שנאמר אדיר במרום ה'". אף ששם הכוונה לעץ בשם אדר שמטרת נטיעתו בשביל להגן על רכושו, רמז יש בזה, שגם נכסיו הרוחניים של האדם תלויים בחדש אדר שבו קוראים ארבע פרשיות ובו יום פורים שהוא גדול מכיפורים. ולכן גם מזלו טוב לישראל, ואף שאין מזל לישראל, הריטב"א ועוד פירשו שהמילה מזל היא מושאלת והכוונה שזכות החודש פועלת טובה. ואחרים פרשו: אין מזל לישראל היינו שבתפילתם הם גוברים על המזל אבל לא שכלל אין מזל לישראל. ובשנה שיש בה שני חודשי אדר ישנם לימודים נוספים מחודש זה, ונביא כאן בס"ד מהדברים שרבנו לימד בעניין זה.

מערכת העלון

ישראל הוא שייך לנצחיות שהוא קובע את הזמן ולא הזמן קובע אותו, ולכן הוא קיים לעולם ואינו משתנה. הזכרנו כבר בעבר את הסיפור שהחכם המפורסם איינשטיין נשאל: אילו היה אפשר, איזה דמות היסטורית היה רוצה לפגוש? והשיב: את משה רבינו בכדי לשאול אותו האם היה מאמין שעם ישראל ישמור את התורה עד היום, הנצחיות של התורה ועם ישראל מעוררות פליאה, ומלמדות על חסד ה' על עמו ישראל.

דבר נוסף שיש ללמוד מהלוח היהודי: את כוחו של עם ישראל לקבוע את מציאות הבריאה

המציאות נקבעת לפי קביעת בית הדין את החודש והשנה, ככתוב: "אקרא לא-ל גומר עלי" היינו, שבשמים מתחשבים בעיבור השנה ובקידוש החודש כפי שנקבע בבית דין של ישראל. כלשון המדרש (פרשת בא) על הכתוב "החודש הזה לכם ראש חודשים" **לכם** - מסור הוא בידכם!! לכן כשמגיע ראש השנה, מלאכי השרת מכינים כביכול

לימודים משנה מעוברת:

היהודים קובעים את הזמן ולא הוא קובע אותם

חודש העיבור, מלמד על נצחיות עם ישראל ושהם מעל הזמן, הנצרות קבעה את הלוח שלה לפי השמש, והאיסלם לפי הירח, וזה מסמל שהם אכן כפופים לטבע, ישראל קובעים את הלוח לפי ב"ד, הקובע את השנה שיהיה אביב בפסח! ואינם תלויים בטבע, ולכן הגויים רצו פעמים רבות לבטל מישראל את מעלתם התנגדו לעיבור השנה וקידוש החודש, (וכמו שמצינו ביונים שרצו לבטל שבת מילה וחודש. ובגמ' בסנהדרין מסופר כך גם על רומי, ובתקופת סטלין שר"י הוצא להורג יהודי שכתב לוח בכתב ידו. ומסופר שהיטלר ימ"ש התבטא שהוא רוצה להכניס את עם ישראל לתוך מסגרת הזמן).

והנה כידוע בשם האריז"ל, שיש בכל חודש שינויים בצירופי אותיות של שם הוי"ה המסמל את שינויי הנהגת ה', וזה מראה לנו, שמציאות הזמן הוא דבר שמתחלף תמיד, והוא גם יוצר מציאות שונה שמתחלפת תדיר.

לכן אנו רואים בעולם שאופנות מתחלפות כל הזמן, מעשה שהיה שפעם אחת - עיתונאי הלך לסקר תערוכת אופנה באנגליה, וראה שכל דגמי האופנה דומים אחד לשני, למרות שכל מייצר אופנה משתדל לשמור את המצאותיו בסודיות מוחלטת, והוא מסתיר אותו אפילו מהעובד הכי נאמן, כדי שלא יתפרסמו לאחרים, ובכל זאת כולם היו דומים. מזה למדנו, שבעצם סודם של מעצבי אופנה הוא לתפוס את רוח הזמן, ולכן כולם קבעו לפי התחושה שלהם מהו רוח הזמן.

לדוגמה: לפני כשנתיים היה משחק שנוף מאוד בשם 'ספינר' אשר זכה לתפוצה רבה ואפילו אנשים מבוגרים חשובים בעולם לא התביישו לשחק בו, ואחר תקופה הוא נעלם כשהיה, וזה מראה לנו שבעצם כל דבר גשמי הוא קשור לרוח הזמן, וכשהרוח מתחלפת, הוא נעלם כמו שבא ואין חפץ בו. המסר אלינו בקביעת הלוח שעם

חיבורו בדבר טוב, או שכוונתו לרמוז עוד יותר, וכמו שהבין ר' צדוק הכהן בפרי צדיק ועוד. ואולי כוונת הרמ"א ללמד על חשיבותה של סעודת מצוה, וכמו שמסופר בתלמוד ירושלמי שרבי יוחנן כשבא לבית המדרש אחר שאכלו שם סעודת קידוש החודש היה אוסף פירורים שנשארו והיה אוכל אותם. וזה כעניין שנאמר (יומא עא). הרוצה לנסך יין בזמן הזה שאין מזבח ינסך לגרונו של תלמידי חכמים. שאכילתם לשם שמים, וכעין האמור (חגיגה כז, א) שולחנו של אדם כמו מזבח המכפר כקרבו. לכן 'טוב לב' מי שהוא צדיק, כמו שנאמר על מידת לב טוב שכוללת את שאר המעלות, 'משתה תמיד' - טוב שיאכל ולא יצום, כמו שאמר הדיבוק בזמן הגר"א שהכוחות השליליים שבבריאה פוחדים מאכילתו של הגר"א יותר מאשר מצומו.

חשבון נפש בעקבות חילולי השבת וחילולי בתי הכנסת וכתבי הקודש

כתוב (ריש פרשת תרומה): " ויקחו לי תרומה... ועשו לי מקדש" ודרשו רז"ל: " לי - לשמי" כי לא שייך לעשות מקדש לה' - לצורכו, אלא בשבילנו, ככתוב "ושכנתי בתוכם" - לא בתוכו אלא בתוכם, ואם כן משמעות המילה "לי" בהכרח היא לשמי. על מעלתה הגדולה של "לשמה" אנו למדים מהדברים המיוחסים להגר"א שאמר שאם יבנה בית כנסת שכל דבר ממנו יעשה לשם קדושת בית כנסת כבר מתחילתו, המתפלל שם יוכל להתפלל בלי הפרעה של מחשבות זרות.

את השראת השכינה במשכן והמקדש אנו עושים על ידי מעשינו, וככתוב "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים" ופירש רש"י: אהבת ישראל למקום. וביאור הדברים, שהקדושה הפנימית היא על ידי מעשיהם של ישראל וזה מהות המקדש, ולכן כאשר נבוצראדן, התפעל ממה שהורשה משמים להחריב את המקדש, נאמר לו: בית שרוף שרפת קמח טחון טחנת, כי הקדושה כבר לא הייתה בו ולכן אין זה מקדש, כי אם עצים ואבנים.

כמו שפירש בעל ספר חסידים (אות ר"ט) שאין האומות יכולות לפגוע בישראל אלא אם הם פוגעים זה בזה, כי כמו שהמקדש לא חרב עד שישראל חיללו את קדושתו, ככתוב (ירמיה ז, יא): "המערת פריצים היה הבית הזה" ורק אחרי כן "וארוה כל עוברי דרך", מסתבר שזו הסיבה שהגויים שרצו לשדוד את המקדש אמרו יכנס

הכל למשפט, ושואלים את הקב"ה האם נתחיל במשפט? והקב"ה עונה: ולי אתם שואלים, אני ואתם נלך לבית הדין ונראה, אם בית הדין קדשו את החודש נעשה את הדין, ואם לא נדחה את כל ההכנות שעשיתם למחר.

גם קביעת חז"ל שני ימי ראש השנה, במקום האחד שהוא דין תורה, הם יצרו מציאות חדשה בבית דין של מעלה; שביום הראשון, דנים בשמים דינא קשיא. ובשני דינא רפיא, (כמבואר בזוהר הקדוש). כך גם חודש העיבור מוסיף ללמד על כוחו של הלוח כמו שנפסק בשו"ע להלכה, שילד שנולד בכ' אדר א' והשני נולד ב-יט' אדר ב' כשיגיע לשנת הי"ג מי שנולד באדר א' יהיה גדול מאוחר יותר, וזה מבוסס על דברי הירושלמי שגדלות האדם תלויה בקביעת החודש והשנה של הלוח היהודי, והנה יש שכתבו ששנה שאחריה תהיה שנה מעוברת יש לכוין בקריאת התורה של פרשת כי תצא לשם מצות זכירת מעשה עמלק, אמנם החת"ס פסק, שאין צריך, כי לא ישכח, ואף שטבע האדם לשכוח אחר י"ב חודש, כיון שכך קבעו חכמים שתהא השנה לא ישכח כי הטבע נהיה כאילו עכשיו שנה רגילה.

המהרש"א בסנהדרין מבאר; כידוע שכל חודש מן החודשים הוא כנגד אחד מהשבטים, ולכן לדעתו חודש אדר שיש בו חודש כפול הוא כנגד מנשה ואפרים ולכן מזל אדר שני דגים, ומעניין ברכתם של מנשה ואפרים שנאמר להם 'וידגו לרוב בקרב הארץ' וחז"ל אמרו שזרעא דיוסף לא שלטא ביה עינא בישא, כמו הדגים המכוסים במים (ואולי יש שייכות גם לזה שלמלחמת עמלק נבחרו אנשים שנולדו באדר) ומובן שכשיש שני אדרים אחד כנגד מנשה והשני כנגד אפרים.

פורים קטן

דבר נפלא נכתב בשם החתם סופר (ראה חידושו למסכת מגילה ו, ב) שחיוב פורים קטן יתכן והוא מהתורה, כיוון שלדעתו יש חיוב מהתורה להודות על הצלה ממוות לחיים ולפי הירושלמי הנס היה אז באדר ראשון. {אמנם הנצי"ב חלק עליו, וסבר; שחיוב ההודיה בכל שנה בתאריך המאורע אינו חיוב אלא אם כן חכמים תקנו, אבל מהתורה אין חיוב, ואפילו אם נאמר שבשעת ההצלה יש חיוב מהתורה להודות, אבל לא קיים חיוב כזה בכל שנה ושנה}

הרמ"א כתב בסוף הלכות פורים (אחר שהביא מחלוקת הפוסקים אם יש לעשות סעודה בפורים קטן) שטוב להחמיר לעשות, והוסיף את הפסוק "וטוב לב משתה תמיד". רבים דנו מה הייתה כוונתו של הרמ"א בזה. אם רק רצה לסיים את

ביאור הדבר, למשל, כאשר רב בקהילה בגלל שמוטל עליו עול הציבור לומד פחות מכן התורה, ואם הוא רואה את בן התורה מתרשל בלימודו, הוא מרשה לעצמו להקל עוד יותר בחובת לימודו. בעל הבית רואה את הרב מקל לעצמו, ואז גם הוא מרשה לעצמו להקל במדרגתו באיזו מצווה, וכך קורה גם לשכנו, וכן הלאה, עד שבפריז, שהייתה אז סמל לירידה בשמירת המצוות, יהיה מי שיושפע מהאחרים ובדרגתו יגיע לחילול שבת ר"ל.

חילולי השבת המתרבים והולכים, אחרי חילולי השבת הרבים ברכבת, ובגשר, נוסף שבטבריה ראש העיר נלחם בשבת כמו שנעשה בתל אביב, ועשה הופעות בשבת, ועתה גם החליט להקים תחבורה ציבורית בשבת.

עוד ראוייה לתשומת לב כותרת בעיתון חילוני שהופיעה אחרי שבת משפטים: "הישראלי המכוער כיער את השבת"! זה לא היה בגלל חילולי השבת... אלא בגלל שהרבה מטיילים בשבת שנסעו לפרדסים וקטפו פירות רבים גנבו והזיקו לבעלי הפרדסים, מי שחוטא למקום מתדרדר גם לחטאי בין אדם לחביר.

לכן עלינו לחוש אחריות למאורעות האחרונים, שאם ישנה חולשה ציבורית בעם הרי יתכן ואנו גרמנו לכך כי מי שיכול ליצור את הקדושה הוא זה שעלול חלילה גם לקלקל אותה במעשיו. לכן עלינו לעשות חיזוקים בעיקר בשני הדברים המזעזעים - חלולי השבת וביזוי בתי כנסת וספרי התורה. עלינו לחזק את ב' העניינים האלו.

בקדושת בית הכנסת: להיזהר משיחת חולין בבית הכנסת, לסגור את הנייד כבר בכניסה לבית הכנסת, ואף בבתי המדרש ובכולל, ואם יש צורך בשיחה דחופה לצאת לדבר בחוץ אף אם אין השיחה מפריעה לאיש. וללמוד את ההלכות ומאמרי רבותינו בגודל החיוב להיזהר בכבוד בתי כנסת ובתי מדרש.

ובשמירת שבת: להתחזק בשמירת שבת, לא לנסוע ביום שישי אחר הצהרים כשיש אפילו חשש רחוק של חילול שבת שנגרם על ידינו, שהנהגים חוזרים לביתם אחר כניסת השבת בגללנו שנסענו בשעה שהנהג כבר לא יוכל לחזור למקומו ללא חילול שבת. או כמו שקורה גם ב-ל"ג בעומר שחל במוצאי שבת שבגלל ההדלקה בלילה חיללו שבת המשטרה הנהגים ועוד רבים אחרים. גם תוספת אורה בשבת מביאה תוספת חילול שבת בחברת חשמל, אנו לא שמים לב לשמירת שבת של אחינו התינוקות שנשבו בידי היצר ובידי הבערות.

מהם תחילה, כי לא יכלו להיכנס למקדש כל זמן שהקדושה שלמה. ושלחו את יוסי משיטא שיחלל את הקדושה בזה שיטול מכלי המקדש לשימושו הפרטי.

ויתכן, שמשום כך אחרי שנכשל ונטל את המנורה לעצמו, מסר נפשו בייסורים נוראים על קדושת המקדש, כשסירב לחזור על מעשהו, כאשר הבין שהוא חילל את קדושת המקדש.

מצינו עוד שעם ישראל אף מוסיף קדושה בדברים קדושים: ארץ ישראל נשלמה קדושתה רק אחר שקידשוה יהושע בו נון בכניסה לארץ, ועזרא בבית השני. הבכור שקדוש מרגע שיצא לאוויר העולם בכל זאת מצווה לקדשו. גם בהקדשת הקרבנות, או הקדש לבדק הבית שחלים עליהם דיני מעילה אם נהנים מהם, קדושתם נעשית על ידינו, גם ניתן לקדש מקומות כמו שההלכה היא שאפשר להוסיף על שטח המקדש וכן על קדושת ירושלים. גם קידוש הקלף לספרי סת"ם נעשה על ידינו. מעין זה, סוכה שקיימו בה מצוות סוכה נהיית קדושה כעין קרבן ונאסר שימוש בעצי הסוכה.

הקידוש בשבת ככתוב (שמות כ): זכור את יום השבת לקדשו גם היא הוספת קדושה לשבת הקדושה מעצמה. לכן אם יש ירידה בשמירת השבת או בכל מצווה אחרת זה מחייב חשבון נפש אצלנו, ובפרט המעשה הנורא שהיה בשבת יתרו, שבבניין הגשר בשבת, הפועלים המסכנים שבגלל פרנסתם נאלצו לעבוד בשבת, עשו קידוש על הגשר תוך כדי העבודה בשבת! בשבת פרשת משפטים פרצו רשעים לתוך בית הכנסת וביזו סידורים וספרי נביאים, וזה היה פחות משבוע אחר חילול ספרי התורה בבית כנסת "יחל ישראל" בקריית יובל בירושלים.

והדברים הנוראים האלה מחייבים אותנו לחשבון נפש. ישראל ערבים זה לזה, כי אנו כגוף אחד וכדברי הירושלמי בסיבת איסור נקימה, ועוד יותר, שכל נשמות ישראל קשורות זה בזה. ולכן אדם ששב מוחלים לכל העולם בגללו (יומא פו, ב) וגם ישנה השפעה הדדית כמו דבר המכונה "אפקט הדומינו" [הוא משחק של לוחות ומספרים לפעמים מעמידים את הלוחות בשורה ארוכה ומפילים אחד והוא מפיל את הסמוך לו, והוא את הבא אחריו וכך זה נמשך עד סוף השורה].

כך ישנו תהליך דומה בהשפעה חברתית, כלשונו של רבי ישראל מסלנט: שאם בן תורה מתרשל בלימודו אז יהודי בפריז מחלל שבת!

והוא ענה כמו שבאתי לעולם ומצאתי אילן נטוע
כך אני נוטע!

לכן בקבלת התורה אמרו הכל ביחד נעשה
ונשמע, ועם זאת לכל אחד היה מלאך מיוחד שנתן
לו שני כתרים, כי יחד עם הקבלה הכללית הייתה
גם קבלה פרטית. וכך גם בקבלת התורה
המחודשת אחר נס פורים שכתוב (אסתר ט):
“קיימו וקבלו עליהם היהודים” הכתיב הוא ‘קבל’
לשון יחיד (עפ”י מהר”ל בספר אור חדש) וכן אסתר
בקשה “נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי” על הכלל ועל
עצמה.

והנה כעת, שנגזר עלינו שוב בחירות להנהגת
המדינה, עלינו להודות לבורא שנחסכו מאתנו
המחלוקות והקרעים שהיו בבחירות הקודמות.
אבל עדיין עלינו לא רק לסמוך על האחדות ולהיות
שאנן, הנה ראינו מה שקרה בבחירות הקודמות
בבית שמש בגלל השאננות, אלא כל אחד צריך
לשנן לעצמו ‘בשבילי נברא העולם’, ולהתגייס
לחזק את הכוח הציבורי של יראי ה’ לפעול
ולהפעיל את כל הציבור לחזק את כוחם של נציגי
הציבור. להביא לקלפי כמה שיותר מצביעים
למפלגות בהם תומכים גדולי התורה.

ברכת מזל טוב

לחיים רוטנברג ממיסדי העלון והארגון
אש”ל לרגל אירוסיו. בורא עולם בקניין
השלם זה הבניין יזכו לבנות ביתם לבניין עדי
עד.

המכון להסרת מכשול איסור תולעים לזיכוי
הרבים!

ניתן להזמין הרצאות מהרב שליט”א בעניין
תולעים ודרכי הטיפול בהם 054-841-6169

לעילוי נשמת מישה בן תמרה ויצחק ת.נ.צ.ב.ה.

תרומות והקדשות: 058-325-8278

ספרי רבנו על המדף: 1) דבר בעתו חנוכה וטו'
בשבט, 2) חנוכה, עשרה בטבת ו-טו' בשבט, 3)
חנוכה מאדם הראשון עד משיח. טו בשבט וקשר
לארץ ישראל.

להשיג את הספרים בחנות “יש כיסוי” [סריגת
שוורץ], מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-5383955
להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות:

אש”ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו:

eeguds@gmail.co

שמירת השבת, אינה רק אי חילולה על ידינו, אלא
היא חיוב שמירה עליה, וכמו שכתוב: “ושמרו בני
ישראל את השבת” היינו לשמור את השבת שלא
תתחלל חלילה, לא רק על ידינו, אלא גם שתשמר
בכל האומה, ואף בעולם כולו, שידעו שיש שבת
בישראל, כדי שעל ידי כך הן יזכרו: “כי ששת
ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים
ואת כל אשר בס' וינח ביום השביעי”, כך נשמור
גם בעולם את רעיון השבת, ונציל אותו מהכפירה
הנוראה של האבולוציה האקראית שהיא האליל
של ימינו, שלמרות שהוכח שאין לו שום בסיס
אפשרי מבחינה מדעית, בכל זאת, כמו כל עובדי
העבודה זרה נשארים דבוקים בהבלים שלהם
למרות שמוכיחים להם את טעותם.

שמירת השבת היא התרופה גם לחורבן
תרבות האנושות של ימינו. ולכן נאמר (פסיקתא
דר”כ פרק כ”ג): “זכור לאומות העולם שמור
לישראל” אלו הן שני הנרות של שבת כנגד שמור
וזכור, ואמרו חז”ל (שבת קיח) אילו שמרו ישראל
שתי שבתות מיד היו נגאלים גם זה בכלל.

בעיקר ללמוד את קדושת השבת ומעלתה
וקדושת בתי הכנסת לבל נהיה שומרים את השבת
והתפילות מצוות אנשים מלומדה שעליה נתבא
ישעיהו (כט, יג): דברים קשים “ותהי יראתם
אותי מצוות אנשים מלומדה. לכן הנני יוסף
להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת
חכמיו ובינת נבוניו תסתתר”. לכן צריך האדם
לחדש את ההרגשות תמיד על ידי לימוד מוסר
לימוד ההלכות ומאמרי חז”ל בחשיבות העניינים.

החובה של האדם להיות חלק מהכלל

באדר משמיעים על השקלים וחובה לתת
מחצית השקל, ומפני מה לא שקל שלם? מבאר
החיד”א שזה בשביל ללמד שאדם לבדו הוא רק
חצי, וצריך להתחבר אל הכלל. ואמרו חז”ל
(סנהדרין לח) ש”חייב אדם לומר בשבילי נברא
העולם!” וזאת משום שתי סיבות: האחת כדי
שימצא את כשרונותיו ותכונותיו המיוחדים לו.
סיבה שנייה שידע שהוא האחראי על העולם,
במיוחד במקום שאין אנשים שעליו להיות האיש
הנוטל את האחריות הציבורית. וזה כולל כמה
דברים: א. להתפלל על הכלל, וכמו בתפילת עלינו
לשבח, שאנו מתפללים שכל האנושות תכיר
בגדולת הבורא. ב. במעשים כמו שמספר המדרש
על אותו זקן בן מאה שנטע עץ ושאל אותו
אנדריאנוס אם הוא חושב לאכול מפרי הנטיעה?